

Paul-Henri Spaak: en europeisk visionär och övertalningskonstnär

Paul-Henri Spaak 1899 - 1972

En europeisk statsman – en beskrivning som till fullo passar in på belgaren Paul-Henri Spaak.

Han ljög om sin ålder för att kunna ta värvning i den belgiska armén under första världskriget och tillbringade två år som krigsfånge i Tyskland. Under andra världskriget, då som utrikesminister, försökte han förgäves bevara Belgiens neutralitet. Tillsammans med regeringen gick han i exil, först i Paris och sedan i London.

Efter Belgiens befrielse var Spaak både utrikesminister och premiärminister. Redan under andra världskriget hade han utarbetat planer på ett samgående mellan Beneluxländerna, och direkt efter kriget förespråkade han ett enande av Europa, Europeiska kol- och stålgemenskapen och en europeisk försvarsgemenskap.

För Spaak var bindande fördragsförpliktelser det mest effektiva sättet att garantera fred och stabilitet. Han lyckades uppnå dessa mål som ordförande för det första FN-mötet (1946) och som NATO:s generalsekreterare (1957–1961).

Spaak var en av dem som låg bakom innehållet i Romfördraget. Vid Messinakonferensen 1955 utsåg de sex deltagande länderna honom till ordförande för den arbetskommitté som utformade fördraget.

Karriär i den belgiska politiken

Paul-Henri Spaak föddes den 25 januari 1899 i Schaerbeek i Belgien och växte upp i en framstående, politiskt aktiv familj. Hans morfar Paul Janson var en känd medlem av det liberala partiet medan hans socialistiska mor, Marie Janson, blev den första kvinnan i den belgiska senaten. Även morbrodern Paul-Emile Janson var politiker och blev premiärminister i Belgien i slutet av 1930-talet.

Spaak tog värvning i den belgiska armén under första världskriget efter att ha ljugit om sin ålder. Men han togs snabbt tillfånga av tyskarna och tillbringade två år i krigsfångeläger. Efter kriget studerade Spaak juridik. Under den här tiden blev han också förtjust i idrott och spelade till och med i det belgiska Davis Cup-laget i tennis 1922.

Efter sin examen började Spaak arbeta på en advokatbyrå i Bryssel. År 1920 blev han medlem av det socialistiska arbetarpartiet i Belgien. Han gjorde kometkarriär och blev premiärminister 1938. Under andra världskriget var han utrikesminister i den belgiska exilregeringen i London. Efter återkomsten till Bryssel 1944 var han både utrikes- och premiärminister i flera efterkrigsregeringar. År 1945 blev Spaak internationellt känd då han valdes till ordförande för den första sessionen i FN:s generalförsamling. År 1956 valdes han till NATO:s generalsekreterare.

Bidrag till Europa

Spaak var berömd för sin talekonst: han fick människor att lyssna och hade en enorm övertalningsförmåga. Dessa egenskaper och hans vision om europeiskt samarbete gjorde honom till en av de främsta upphovsmännen till det europeiska integrationsprojektet.

Bildandet av Benelux

Trots att stora delar av Europa låg i ruiner efter andra världskriget ansåg Spaak att Europa kunde bli en stark kontinent igen genom ekonomiskt och politiskt samarbete. Kriget hade gjort det klart för honom att samarbete mot ett gemensamt mål var mycket mer produktivt än att bekämpa varandra. Spaak var en av dem vi nu betraktar som EU:s grundare, eftersom han såg möjligheten till ett enat Europa efter kriget. Ett exempel är bildandet av Benelux 1944.

Medan Spaak arbetade i London rasade kriget på kontinenten. Men tillsammans med sina kolleger från Nederländerna och Luxemburg utarbetade Spaak ett helt nytt och mycket ambitiöst projekt. 1944 föddes Benelux: tullunionen mellan Belgien, Nederländerna och Luxemburg. Det var en enkel idé som ingen hade tänkt på eller genomfört förut. Inom de tre ländernas gränser skulle pengar, människor, tjänster och varor få röra sig fritt: en inspiration till ytterligare europeisk integration.

Messinakonferensen

1955 valde de europeiska ledarna på Messinakonferensen Spaak till ordförande för en kommitté (Spaakkommittén) som skulle ta fram en rapport om bildandet av en gemensam europeisk marknad. Under Messinakonferensen föreslog de tre Beneluxländerna att den europeiska integrationen skulle gå vidare på grundval av en gemensam marknad och integrering av transport- och atomenergisektorena. Spaakrapporten låg till grund för regeringskonferensen om den gemensamma marknaden och Euratom 1956. Rapporten ledde också fram till Romfördragen, som undertecknades den 25 mars 1957, och inrättade Europeiska ekonomiska gemenskapen 1958. Spaak undertecknade fördragen för Belgiens räkning.

Under sitt politiska liv framhöll Spaak alltid vikten av den europeiska integrationen och EU-kommissionens oberoende: "Morgondagens Europa måste vara ett överstatligt Europa", sa han för att tillbakavisa de Gaulles Fouchetplan 1962, där de Gaulle försökte undergräva den överstatliga grunden och hindra britterna från att vara med i de europeiska gemenskaperna. Den europeiska enhet som Spaak såg framför sig var huvudsakligen ekonomisk. Han önskade sig politisk enhet, men inte enbart för länderna i den gemensamma marknaden. Därför var han emot vidare åtgärder tills Storbritannien hade integrerats ekonomiskt i unionen. Han drog sig tillbaka från politiken 1966 och dog i Bryssel 1972.

En övertygad europé

Spaak har gått till historieböckerna som drivkraften bakom den europeiska integrationen. Även före det europeiska ekonomiska och politiska samarbetet trodde han på Europaprojektet. Han var en övertygad europé som såg bortom det egna landets gränser.

Spaak undertecknar ett europeiskt fördrag på Belgiens vägnar 1965.